

En aquesta breu nota prèvia ens limitem a cridar l'atenció sobre aquest nou mètode de treball que, abandonant la histologia del cadàver, ens pot donar molta llum sobre el fisiologisme de la cèl·lula nerviosa.

COLOFO

En cloure la resenya d'aquesta sessió memorable, «LA MEDICINA CATALANA», fidel a la consigna

de captar-se com portantveu de les activitats mèdiques nostrades, es fa un goig de publicar un article que el Dr. Jesús M. Bellido ha dedicat a les petites amenitats anecdòtiques que s'han produït en els vint-i-cinc anys d'activitats d'un dels cenacles menys propicis a la plasenteria. Els nostres lectors compartiran, probablement, el nostre punt de vista, i no es deixaran perdre la prosa fluida que el Dr. Bellido ens ofereix. Heus-la ací:

Vint-i-cinc anys de vida anecdòtica de Societat de Biologia

per Jesús M. Bellido

Els vint-i-cinc anys assenyalaven a Catalunya el començament de la vida civil: fins a complert el quart de segle hom no era, per als nostres juristes, plenament responsable ni mestre del que era seu. A les societats, en canvi, el quart de segle representava gairebé la vellesa. Certament tenim societats (les velles Acadèmies) més que seculars, i altres passen de la cinquantena; però que poques! Les Societats científiques neixen ja majors d'edat, i esgoten gairebé totes en vuit o deu anys l'impuls que les feu néixer: la capelleta que les engendrà es resisteix a renovar-se, i les joves generacions volen tenir el cenacle nou de trinca, sense barreja d'elements revellits. Podríem esmentar casos ben recents, que estan segurament en la memòria de tots.

La Societat de Biologia de Barcelona es disposa a tenir la seva CLXXXIII sessió científica, justament el dia que es compliran els vint-i-cinc anys de la primera, celebrada el 14 de desembre del 1912. Els socis de la de Biologia, cada vegada que fan anys com a cos social, en són admirats, i ho solenmitzen. Celebraren els deu anys de vida col·lectiva, l'any 1922, homenatjant en Turró, mestre de tots: celebraren els vint anys l'any 1932, i ara, malgrat tot, no volen deixar passar en silenci les noces de plata. Segurament que la festa serà lluïda, i en servaran bon record els qui hi assisteixin. Jo, però, un de la vella guàrdia de

la Societat de Biologia, voldria contribuir-hi amb un anecdotari, potser una mica lliure i poc respectuós, però ben cordial. Gràcies a LA MEDICINA

Ramon Turró a la seva cambra de treball, cap a l'any 1920

CATALANA, aquest assaig veurà la llum pública. Gràcies a l'amic Cervera, i que perdonin aquells que es sentin alludits.

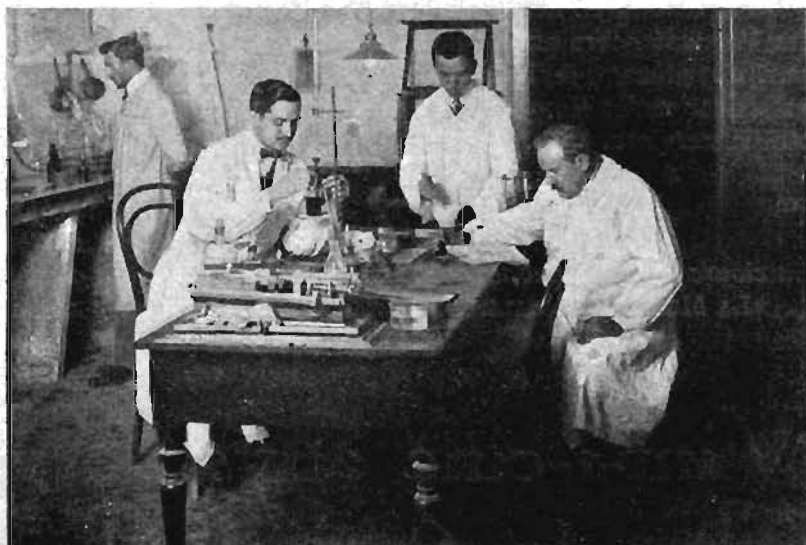
A Barcelona, per elements que treballaven al Laboratori Municipal i als de l'Acadèmia, a la Portaferrissa, hom havia intentat constituir la Societat de Biologia, sense assolir-ho. Certament no hi havia cap raó plausible, perquè Barcelona fos menys que Nancy, que comptava ja cap al 1910 amb la seva filial de la de París, com feia remarcar en Cinto Raventós. A Madrid hom havia també intentat la fundació, sense haver reeixit.

Novainent van intentar-ho els fisiòlegs de la Facultat, comptant amb els bacteriòlegs del Parc, i el propòsit fou realitzat. Es circularen unes convocatòries, anunciant les comunicacions que es llegiren, de Turró i González, González i Lòpez, Verdera, i Pi-Sunyer i Bellido, i una cinquena, i es tiugué la sessió en un recó del vell Laboratori Municipal. Tota la reunió tiugué l'aire de cosa improvisada: l'aparell de projeccions, préstec de la Wagneriana, els elixés dibuixats a la ploma sobre vidres amb gelatina, les cadires desiguals portades de tots els recons del laboratori, sense taula presidencial (ningú no presidia). Finida la lectura de comunicacions, Ramon Turró, en un discurs ple de bon sentit, ens digué que si la Societat de Biologia era una reunió de competents i treballadors que s'apleguen per comunicar-se els respectius treballs, i si cal discutir-los, la Societat existia ja, que no cap altra cosa havien fet els reunits. Ràpidament es nomenà un Consell, i l'August Pi-Sunyer se'n tornà cap a sopar a casa seva fet president de la nova associació, i jo en companyia de Rossend Urgell, el bidell de Fisiologia, mentre en un cotxe de punt anava a retornar la llanterna, pensava com és senzill de fer les coses, si el moment és l'oportú i hom vol que les coses siguin fetes!

..

Les comunicacions dels amics del Parc, i les dels fisiòlegs eren sobre temes habituals i congruents amb els nostres treballs: la de Verdera, certament remarkable, es referia a un punt interessant de tanatologia jurídica, però una cinquena comunicació, que fou anunciada dues voltes, i que encara roman en el misteri, era insòlita.

Es tractava d'un somni irreductible a la hipòtesi de Freud. Les tesis d'aquest autor no havien assolit la voga d'ara, i molts igno-

Ramon Turró, amb Pere González, Josep Alomar i Jaume Comas, a la Sala del Laboratori Municipal, a la qual es fundà la Societat de Biologia.

raven quina era aquesta hipòtesi, i com un somni podia resistir-se a ésser-hi reduït: d'altres lamentaven no conèixer l'angelical *rêverie*, manifestació excelsa de l'activitat inconscient d'una ànima pura, lliure, per tant, de tota taca d'animalitat.

Han passat vint-i-cinc anys i encara no ens han dit com fou el tal somni.

Ignoramus, ignorabimus, que digué Du Bois-Reymond, i girem full.

August Pi Sunyer, Pere González, Jaume Comas i Josep Alomar, practiquen una vivisecció al Laboratori Municipal, any 1905.

Parlaren a la sessió Ramon Turró, en començar i un cop fetes les comunicacions; Gaietà López, segur i modest, en castellà; Verderan, amb veu prima, subjectant les correctes ulleres, i August Pi, dret al costat del teló de les projeccions, amb veu greu i plena. González i jo callàrem; ell mastegava el seu puro de ral, i jo apuntava els noms dels concurrents per si la fundació reeixia, fer-ne la llista i començar a preparar els rebuts.

A la concurrència, Josep Alomar anava i venia com fent els honors de la casa; Lleó i Morera astorat, dubtava de la realitat del que els ulls li mostraven, i assegut i quiet, Leandre Cervera,

ralet». Després es visitaren altres centres, i també es començà a celebrar sessions a la saleta de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans. Durant la Dictadura es tornà a la *transhumància* havent-se celebrat moltes sessions a l'estatge de «Revista Mèdica de Barcelona», a la Laietana. Les conferències, quan hom esperava assistència nombrosa, es feien a la càtedra de Fisiologia, i si eren íntimes, a la sala blava de la Biblioteca de Catalunya, o a la de la Secció històrica de l'Institut. Pertot arreu fórem uns hostes benvinguts, o uns intrusos simpàtics i tolerats, però la Societat de Biologia mai no ha pagat lloguer ni llum, ni propines a conserges i bidells. Segurament poques societats poden envanir-se d'aquesta immunitat.

♦♦

La Societat comptà ja, des de la primeria, amb socis corresponsals. La llista ben curta del primer anuari era formada per un grup de metges joves de Madrid (joves aleshores), i altres tres que mereixen menció a part.

El tercer de la llista era George Ralph Mines, de Cambridge. Férem amistat amb ell al Congrés de Fisiologia de Groningen, pel setembre del 1913; discutírem, ens aconsellà, ens escrivírem després, i el perdérem quan, començada la guerra del 1914, marxà a Toronto, a ocupar el lloc que després fou el de Macleod. Waller, el seu mestre, ens conta un

temps més tard la seva fi desgraciada.

En visitar al cap de deu anys els laboratoris de Cambridge, Langley ens mostrà una fotografia de Mines, que semblava mirar-nos encara amb els seus ulls verdosos, i objectar-nos amb els llavis molsuts, amb la mateixa bona voluntat.

El segon lloc de la llista el tenia Manuel Dalmau, nom familiar a tots els de les nostres escoles barcelonines, i amic estimat de molts. S'estava per aquells temps a Halle, amb Abderhalden, enfortint-se en la tècnica i afinant, alhora, el seu esperit.

Quatre anys més tard figura novament a la llista dels corresponsals, quan l'estada a Boston, al laboratori de Folin. Parlar de Dalmau és parlar d'esperances fallides i d'altíssims exemples. Crec que la Societat, i en general la nostra gent aciençada, estan en deute amb la memòria de Dalmau, la figura del que cal fer reviure davant els joves d'avui, iconoclastes certament, però que no han d'oposar-se a la glorificació d'un que no va veure

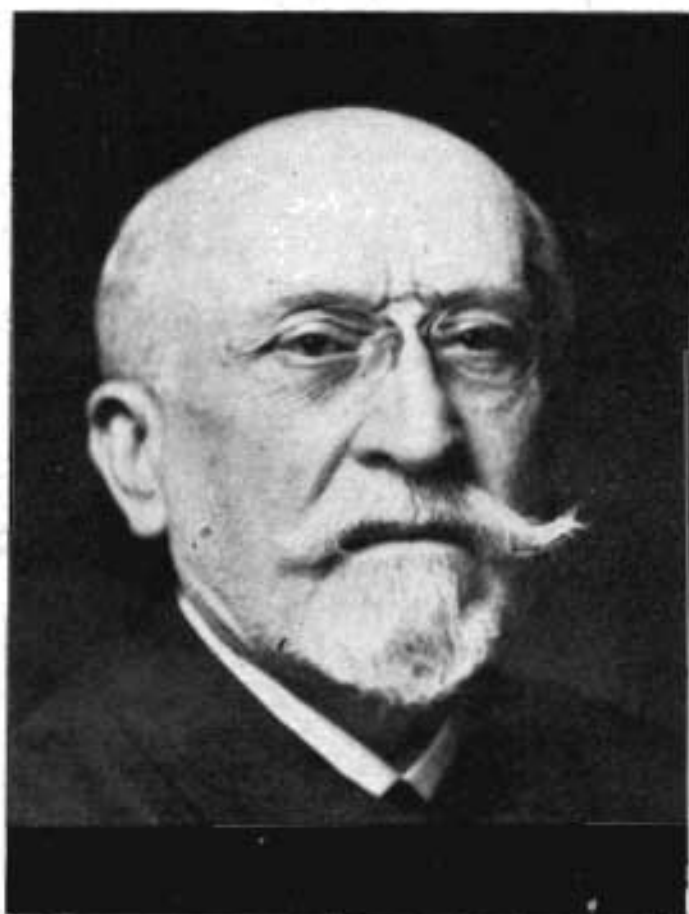
A. Muniesa, Sainz de Varanda, P. Aznar, J. M. Bellido, Juan Negrín, J. Muniesa, J. Gómez Bosch, Sacristán, Carrasco, Hernández Guerra i Sopena, a Madrid, l'any 1919.

estudiant encara, pensava potser en el pervindre del nou ésser la naixença del qual li era permès de presenciar.

♦♦

La Societat de Biologia, posada a no tenir, no posseïa ni domicili fix: les sessions les celebràvem en indrets diferents cada una, per mor de facilitar les demostracions que en ocasions les acompanyaven, i perquè visitant corporativament tots els centres de treball biològics, s'acostessin els uns als altres els associats, i en resultés una major companyonia i més possibilitats de col·laboració.

Així, doncs, el primer any ens reunírem tres vegades al Laboratori Municipal, quatre al de Fisiologia i una al de Patologia general; el segon any foren les sessions cinc al Laboratori de Fisiologia, dues al Municipal i una al Departament anatòmic de l'Hospital de Santa Creu, antic «cor-

El professor del Col·legi de França E. Gley, el gran amic de la nostra Societat

la maduresa d'edat, malgrat haver fruit ben jove de la maduresa de l'esperit.

El primer lloc l'ocupava, i l'ocupa encara a la nostra llista, Juan Negrín i López, jove llicenciat canari, que havia estudiat Medicina i Química a Leipzig i era col·laborador de Hering. Havia publicat feia poc temps un treball als Arxius de Pflüger, recensionat als de l'Institut de Ciències. El topàrem a Groningen i al moment fôrem bons amics: férem junts el viatge per Holanda, i visitàrem també junts les instal·lacions fisiològiques de París. Envià un treball per al segon volum del nostre Anuari, i cap al 1916 s'instal·là a Madrid. Allí comanava el grup juvenil dels fisiòlegs del laboratori de la «Residencia de Estudiantes», amb Hernández Guerra i altres canaris com ell, que com ell «cantaven molt bé», grup que ha tingut sempre les més cordials relacions amb el dels fisiòlegs catalans.

Ara Negrín i el seus companys d'Escola, fets els uns diplomàtics i els altres carrabiners, segons els temperaments, esmercen les seves energies a defensar les nacions d'Ibèria contra les violències dels totalismes unificadors i les cobejances de les dictadures. Que després de la victòria puguin retornar als llurs treballs d'ensenyament i recerca, als laboratoris ressurgents

de les ruïnes, a la Ciutat Universitària de Madrid, ara tan torturada!

..

En les anyades del 1917 a 1920, a les tasques ordinàries de la Societat s'hi afegí la de l'organització de conferències, a càrrec de prestigi, forans gairebé tots. Pocs dels que hi concorren, i foren nombrosos, hauran oblidat el curset de Eugène Gley, el famós professor del «Collège de France», la dicció precisa, les idees tan clares, l'exposició lògica, la crítica severa i raonada, l'habilitat en l'experimentació.

Les «Quatre leçons» de Gley portaren el nom de la nostra Societat i la nostra Ciutat arren on hom es preocupava d'una de les qüestions més debatudes en aquells temps: la significació de l'adrenalina, que sí era una hormona que ho feia tot i ho governava tot, o era una mera excreció gairebé inútil. Hi hagué entre els oients qui digué: «En Gley ha vingut a negar l'existència de l'adrenalina», tanta fou la passió que el vell mestre posà en les seves paraules.

Contrastà amb la felicitat exposició de l'ideari de Gley, una lliçó donada per un cap de Sanitat d'un gran exèrcit, el qual s'entretingué a ensenyar-nos de quina manera es donaven les injeccions subcutànies.

La demostració experimental que féu el professor Gley, era referent al manteniment de la pressió sanguínia al gos, privat de medulla espinal. La tècnica fou impecable: la destrucció de l'eix nerviós de l'espina la féu amb un corrent d'aigua calenta: l'abolició del to muscular, la baixa de la tensió vascular, tot fou immediat, sense latència ni excitació de cap mena, però ens havíem oblidat ell i nosaltres de fer la respiració artificial, i l'animal morí asfixiat. «J'ai oublié d'allumer ma lanterne», digué Gley tot simplement, i seguí avant.

A les nostres lliçons es revelà Abelardo Gallego; no desdiguéren de la justa fama de què venien precedits, Enric Moles i Pío del Río, i féu les primeres proves de docència en castellà Juan Negrín, amb uns resultats oratoris, i que l'amic em perdoni, que no feien pas preveure les jornades de Ginebra i la recent actuació, tan reeixida, davant la Cambra espanyola.

..

Les lliçons a la Societat solien tenir un epíleg que no oblidaven mai més els conferenciants. Calia anar un dia a dinar a Sant Fost de Capsenelles, a reposar-se i departir en la intimitat amb

Ramon Turró. El curt viatge a través del rusc laboriós que és la part del Vallès que calia recórrer, el paisatge sedant de la vall de Sant Fost, tan pròxima a la ciutat i tan tranquil·la, el repòs i la conversa i la discussió apassionada a l'ombra dels pins o de les acàcies, els recursos dialèctics i l'erudició (així, *erudició*, tal com sona) de l'amfitrió, el respecte dels familiars i dels deixebles, tot emocionava el visitant, i cloïa els records del contacte amb el nostre medi de manera feliç.

..

August Pi-Sunyer ha tingut a la nostra Societat un rol ben decisiu, que potser cap altre company no hauria pogut, amb tanta constància, exercir: *fer sortir* els Anuaris. Si el nostre professor fos home curós amb els papers i amb els records, hauria portat un diari dedicat solament a l'«edició dels Treballs», i ben segur que en cap diada, àdhuc enllitat o absent, no hauria deixat d'apuntar-hi alguna cosa a ells referent, i quants i quants dies es comptaria per hores senceres el temps dedicat a fer eixir, gairebé amb força, els treballs originals, les traduccions, les proves corregides, les galerades, les làmines, les tricromies, tot el llibre en suma. Quan per un viatge, o per malaltia, havia de descurar unes setmanes els benvolguts «Treballs», la seva primera preocupació, retornat o restablert, era, i és encara, anar a la impremta, o continuar la caça de l'original fugisser. Jo no asseguraria que no hagi arribat a redactar els originals dels autors repatanis a lliurar els treballs, però llevat d'això, ben cert que ho ha fet tot. Per això el seu nom a la portada dels volums respon totalment a la veritat i li dona dret als títols d'*editor* a l'anglesa, o de *herausgeber* germànic, com en cap cas tan justificats.

..

14 de desembre del 1922! La Societat ha fet deu anys: ha publicat ja vuit volums i ha celebrat LXXVII sessions! No se'ns acudí cap més celebració, d'altra manera hauria semblat la nostra una dèria infantil, que homenatjar Ramon Turró. Una medalla fou encunyada, i en férem la tramesa a la sala del Consell de la Mancomunitat: el President d'aquesta Corporació féu el lliurament davant tot Catalunya, la d'aquells temps i àdhuc la futura, apinyada a l'espaiosa sala i sobreixint a la galeria gòtica del vell palau. Vegeu, si no, la fotografia: tothom hi era. A l'estrada el President i el Batlle fan costat a Ramon Turró, i Bofill i Pichot i jo els flanquegem, representant l'Institut d'Estudis Catalans i la Societat. Hi veuren Pau Martí, Ruyra, Fontseré, Alós, Utri-

llo, Martínez Vargas, August Pi-Sunyer, Pittaluga, Morera i Galícia, Francesc Macià, Campalans, Carles Pi i Sunyer, Ribas i Ribas, Freixas, Lluís Guilerà, Puche, Dargallo, Faura, Pere Rahola, Alcover, Celis, Sanmiguel, Carreras i Verdaguier, Salvat Navarro, i no esmento més que els que apareixen clars en la vella prova. A la sessió, justa de cerimònies, tota cordial, Turró aparegué alhora serè com un savi i atabalat com un gran infant. Els curiosos hi férem dos descobriments: ens assabentàrem que si no regnava entre els pobles peninsulars l'harmonia desitjable, la culpa la tenien els entomòlegs, i que Catalunya no era buida, com un filòsof de l'escola la més eclèctica de totes havia assegurat. La tesi i l'antítesi dels entomòlegs no la desenvoluparem: l'amic Cervera me'n guardaria retret, car contribuiria a agreujar la crisi del paper i comprometria la viabilitat de LA MEDICINA CATALANA, però no vull deixar d'esmerçar mitja quartilla sobre la buidor de Catalunya. La descoberta va ésser feta a l'Em-

SOCIETAT DE BIOLÒGIA DE BARCELONA

Benevolgut i honorable senyor:

El dia 29 del corrent mes de Maig a dos quarts de set de la tarda, començarà el curset del Dr. J. NEGRÍN i LÓPEZ al que vostè està matriculat.

Seu affm. amio i S. S.

L. Cervera
Secretari
20-1-17

Un avís — que avui resulta històric — als inscrits als nostres cursets

pordà aquell mateix estiu: hom no sap si Catalunya era buida de naixença, o si l'havien buidada, hipòtesi més versemblant. El que sí sembla, és que era buida de part de dins, que és la buidor més greu. Però August Pi-Sunyer, engavanyat pel coll alt que encara usava, posà a contribució els seus coneixements orquestrals, i fent un símil entre Catalunya i una timbala, deduí que Catalunya no era buida, sinó gràvida, i que no calia més que esperar, posat que els tocòlegs de Castelló no hi entenien res. Com que en Pi no és profeta, no proposà que es practiqués la reacció d'Ascheim-Zondeck; tanpoc la d'Aberhalden, que ja era passada de moda. I així acabà la festa dels nostres deu anys, inoblidable i emocionant.

*
**

El primer president de la Societat fou August Pi-Sunyer: Turró la presidí del 1920 a la data de la seva mort. Després fou president Pere González, seguit de Lluís Sayé, Pere Domingo i ara ho és Leandre Cervera. Jo vaig ésser president l'any 1919. Han estat secretaris de la Societat Leandre Cervera, Pere Domingo, Emili Mira, Josep Puche, Jaume Sunyer i Cèsar Pi-Sunyer: jo ho vaig ésser l'any de la fundació. La preocupació dels presidents ha estat sobretot la publicació de les notes als «Comptes rendus» de París, cosa no tant fàcil com a primera vista pot semblar. Per la resta, les sessions rutllen a base de la producció del Laboratori

Municipal i de l'Institut de Fisiologia, la dels pensionats a l'estranger, i la menys regular dels altres laboratoris barcelonins: la tasca del president ha estat sempre mantenir ben estretes les relacions entre tots aquests centres, i tots han deixat bon record. Presidint Pere Domingo es celebraren els vint anys, i fa dos anys, sota la presidència de Leandre Cervera, hom inaugurà el nou local, exclusiu per a la Societat, de la Casa

de Convalescència. Les bones amistats de Lluís Sayé a l'Institut Pasteur ens valgueren aportacions ben interessants, i tots feren créixer les llistes de corresponents i de socis d'honor. El viatge de Pi-Sunyer a l'Argentina l'any 1919, els de Cervera i el meu a França, els anys 1918 i 1919 respectivament, l'estada de Duran Reynals a l'Institut Pasteur i la seva vinculació a l'Institut Rockefeller, les estades als Estats Units de Rossend Carrasco i Jaume Pi-Sunyer, el viatge dels fisiòlegs a Boston l'any 1929, i tantes altres ocasions ben aprofitades, han creat la xarxa d'amics de fora, que ara, amb ocasió de les adhesions rebudes a la sessió jubilar, ha pogut ésser aprebedes a la sessió jubilar, ha pogut ésser molt justament i escaientment apreciada.

*
**

Una roda essencial a l'engranatge de la Societat han estat els socis agregats: mai no han estat nombrosos. L'any 1914 figuren a la llista nou agregats, flor de la joventut estudiantil: Rossend

Leandre Cervera, Pío del Río, Ramon Turró i Pere González, a Sant Fost

Carrasco, Pau Agustí i Santiago Pi-Sunyer, del laboratori de Fisiologia; Joan Codina, Remigi Dargallo i Tomàs Seix, del de Patologia general; Agustí d'Trizar i Leandre Cervera, del Laboratori Municipal. L'any 1914 la llista creix amb un nombre de joves interns del Laboratori de Ramon Turró, i amb Fèlix Fornells i Lluís Guilerà, dels laboratoris de l'Hospital de Santa Creu. L'any 1915 tenim com a nou vinguts a Alfons Trias-

La sessió-homenatge a Ramon Turró, l'any 1922, al Saló de Sessions de la Mancomunitat de Catalunya.

Maxencs i Josep Gómez-Bosch, aquest darrer un altre «canari dels que canten bé»: l'any 1916 anotem Pere Domingo, de filiació turroniana directa, i Francesc Serra-Rabert, aspirant a tècnic de Sanitat. Francesc Duran-Reynals figura a la llista des de l'any 1918: Josep Puche hi entra l'any 1919: l'any 1922 hi tenim consignats Jaume Pi-Sunyer i Ferran Fernández Riofrío: dos anys després, Jaume Raventós: un any més tard Joan Bofill, Cèsar Pi-Sunyer, Joaquim Candela. L'anyada 1929 hi són Ventura Benages, Josep Rumbau, Joan Xirau, Josefina Latorre, Edelmira Llaberia: Jordi Folch s'hi afegeix l'any 1931, i l'any 1933 hi són Jaume Agnader i Jordi Julià, essent dels darrerament afegits en 1934 Matilde Rafael i Josep Bellido.

Els socis agregats, col·laboradors desinteressats i cordials dels socis numeraris, han assegurat la concurrència a les sessions de la Societat en tot temps, sense que per la diversitat dels temes i les respectives especialitzacions hagin desertat mai: quantes vegades, mitja hora abans de les sessions, jo he recorregut les cambres de treball dels laboratoris de Fisiologia i de Patologia general a la primeria, les de l'Institut de Fisiologia més tard, en busca de gent que després, omplia una *catalana*, camí del Parc, els primers anys, o l'autòmnibus de la Llaietana, o uns taxis, si tant ens retardàvem, aquests anys darrers: l'entrada dels joves socis atapeïa el local,

i el comunicant foraster admirava l'interès del nostre jovent per la pura ciència, ben justament. La Societat pot envanir-se del camí que els seus agregats han fet la majoria: són comptats aquells qui en la dura carrera de la vida hagin fracassat. Podem considerar la nostra Societat de Biologia com una escola, la qual cosa no és pas una glòria menyspreable.

.*.*

Les visites dels corresponsals, i la llur assistència a les nostres sessions, eren ocasió sempre d'expansions de camaraderia, de vegades de llargues i acalorades discussions. Recordem ara les visites d'Auguste Pottit, amb ocasió del centenari de la naixença de Pasteur, la de Bernard Houssay i de Josep Arrillaga, que havien assistit al Congrés de Medicina de Sevilla, amb el darrer dels quals discutirem llargament els cardiòlegs barcelonins; les de Aub i Paul Withe, que anaven a veure aquesta cosa antitètica de la Unió americana que és Andorra; la de George Nicolai, el terrible revolucionari que s'emocionava davant les fonts de l'Exposició; la de Bickel de Berlín, i la magna ocasió de la coincidència a Barcelona de Walter Cannon i la seva família, amb Clark, el d'Edimburg, i feren l'excursió a Montserrat amb tot el grup que havia assistit al Congrés de Fisiologia de Boston, l'any

1929. Hom feia exercicis de vocalització poliglota, lluria l'*humour* de què natura l'hagués doat, s'esforçava a convèncer el visitant de com Catalunya pel seu paisatge recorda Califòrnia, i responia les preguntes i feia els aclariments que el visitant sollicitava. Jo recordo les feines que tinguérem una vegada, camí de Sitges, Carrasco i jo, per explicar a Archibald Hill quina mena d'arbre era un garrofer, i per què servien les garrofes, cosa que un diccionari de butxaca hauria resolt ràpidament. Però, flamencs o xilens, alsacians o escocesos, si els era permès no opinar com nosaltres sobre la realitat dels receptors químics broncopulmonars o l'origen tissular dels anticossos, eren obligats, i no per pura cortesia, a reconèixer les excel·lències del *llomillo* amb mongetes o de la malvasia sitgetana. A voltes calia posar-se l'*habit noir* i empassar-se els menús sintètics de consuetud, en obsequi d'invitats que venien acompanyats de la senyora: les nostres famílies i el personal femení de les nostres institucions ens acompanyaven, i apello el testimoni del professor Pedro Lira, assessor de la «Suprema Corte de Justicia» de Xile, que acompanyà Cruz-Coke en una de les seves visites a Barcelona, que ens digui si elles saben o no fer gentilment els honors als forasters.

..

El temps passa i les noves commemoracions arriben. El 14 de desembre del 1932 ens aplegàvem a la sala de conferències del Laboratori Municipal, amb ocasió del nostre XX aniversari. Que diferent, el Laboratori, del que era en els temps de Ramon Turró, quan Dalmau es refugiava a la petita golfa i era possible, els mesos de primavera, de tenir les sessions sota l'ombra dels plàtans de davant la vidriera d'entrada! La sala estava plena d'homes joves, d'amics que en nombrós estol havia portat al nostre costat la reorganització de la nostra llista: August Pi-Sunyer llegí el balanç de vint anys d'actuació, i féu les més falagueres i fonamentades profecies sobre el nostre avenir. Havia passat tot pesombre, i érem cridats com a poble a regir-nos nosal-

tres mateixos i a ésser plenament responsables del nostre destí. L'exposició de l'obra acomplerta tingué un punt de tristesa amb el record que féu l'orador dels nostres morts, llista iniciada amb Lluís Verdera, que culminava amb Manuel Dalmau i que cloïa aleshores Josep Hernández

August Pi Sunyer, Leandre Cervera, i B. A. Houssay al moll de Buenos Aires l'any 1919.

Els fisiòlegs catalans al Hardanger Fiord, l'any 1926, després del Congrés d'Estokholm.

Guerra, traspasat dos mesos abans. Jaume Agudé, editor de *Monografies Mèdiques* i panegirista de les nostres Escoles, que feia de batlle de la Ciutat, vingué a presidir-nos, i a la nit, a l'àpat fraternal, jo vaig sentir-me cohibit en haver de parlar davant d'autoritats i de senyo-

res, no menys respectables pel fet d'ésser sòcies de la Societat de Biologia i companyes de treball.

El que m'imposava era en realitat la nombrosa joventut present; àdhuc els nostres primers agregats, feien l'efecte d'homes ja madurs. Jo

món, va finir la commemoració del XX aniversari, enmig de l'optimisme més cordial.

Els fisiòlegs catalans a la coberta del «Minckhadda»,
camí de Boston, any 1929

Els fisiòlegs catalans a la terrassa dels «Connhaugh Laboratories»,
a Toronto, 1929

vaig intentar de defensar-me i defensar la nostra generació; els vaig dir que nosaltres érem més joves que ells, perquè feia més anys que érem joves.

Suposo que no en vaig convèncer cap.

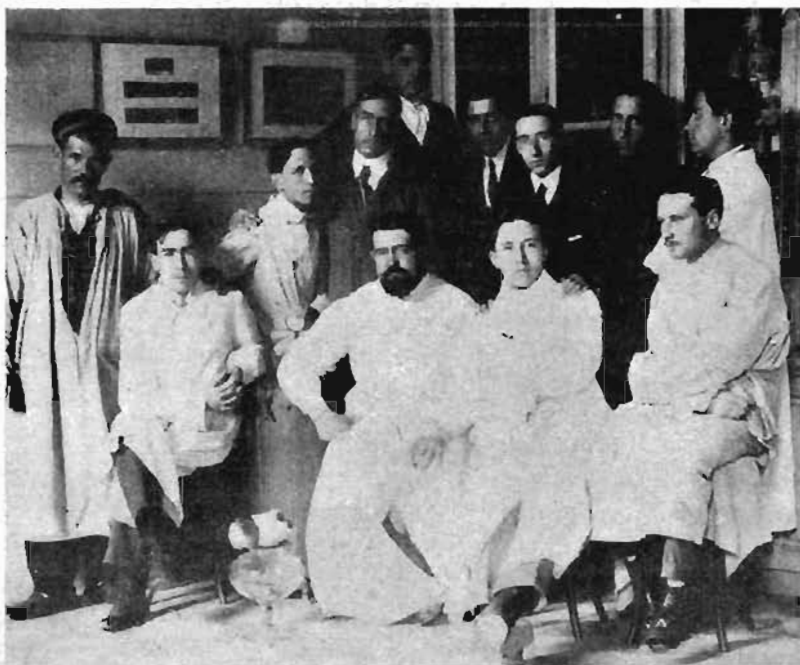
I amb un record als absents escampats pel

Passen tres anys, i és una nova festa que cal celebrar: la Societat, filial de l'Institut de Ciències, tindrà el seu local propi, per primera vegada, al Palau que la Generalitat arranja a la Casa de Convalescència, a la galeria baixa del meravellós pati, ben prop de les sales ara buides de l'Hospital de Santa Creu. El propi president de la «Société de Biologie», el professor Charles Achard, assistí a la sessió convocada a l'efecte, a la qual concorregué i presentà un treball el professor Civatte, i hom llegí una nota del Dr. G. Ramon, de l'Institut Pasteur. A la nit ens aplegàrem a la torre de Jaume I, al restaurant del primer pis: el cònsul de França, l'Hermenegild Turó, l'Achard, Mr. Bertrand, de l'Institut Francès, Civatte i algun altre francès, es collocaren a la taula colze a colze, com si fossin a l'Argonne. Un atac de flanc que vaig insinuar va reeixir a infiltrar Jaume Peyrí entre Bertrand i Civatte: la resta de la línia fou incommovible. En resum, un sopar ensopit a la taula central, mentre a l'ala esquerra uns matrimonis joves tot sopant preparaven ja el ressopó, i a l'ala dreta ens plantíem de fred als peus i admiràvem la solidesa de les formacions militars franceses, àdhuc quan els *fantassins* són ja reservistes, com evidentment ho eren els nostres amfitrions. Hem celebrat al nou local moltes sessions i en ell féu la primera de les seves conferències, pel maig del 1936, George Barger, il·lustre químic escocès i refinat humorista, el qual, tot fent la història de l'ergotisme a Europa, en un seva lliçó sobre l'ergometrina, li xocà que els concurrents riguessin en projectar una pintura de Sant Anton, voltat dels malalts, del segle XIII, i calgué

explicar-li que rèiem del paquiderm, company del sant, que també apareixia a la pantalla.

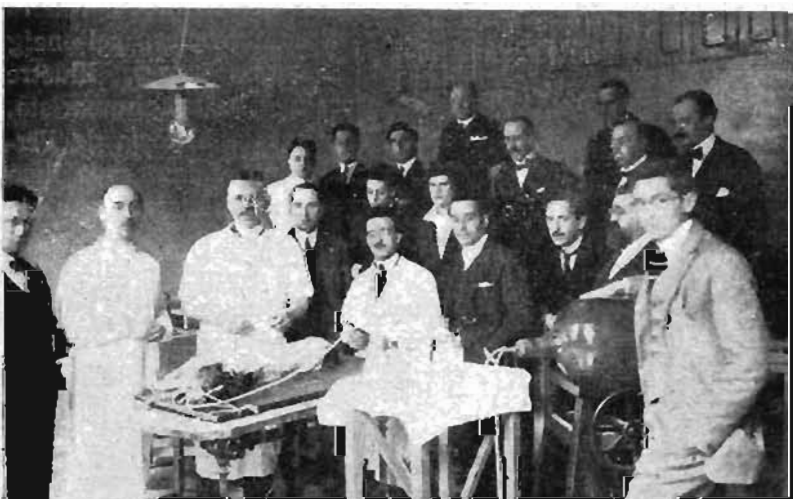
Els amics de Tolosa del Llenguadoc: aquests

El bidell Rossend Urgell, Bellido i, entre altres, Codina, Irizar i Agustí, socis agregats de la primeria. 1911.

Ramon Turró i el personal del Laboratori Municipal, l'any 1922

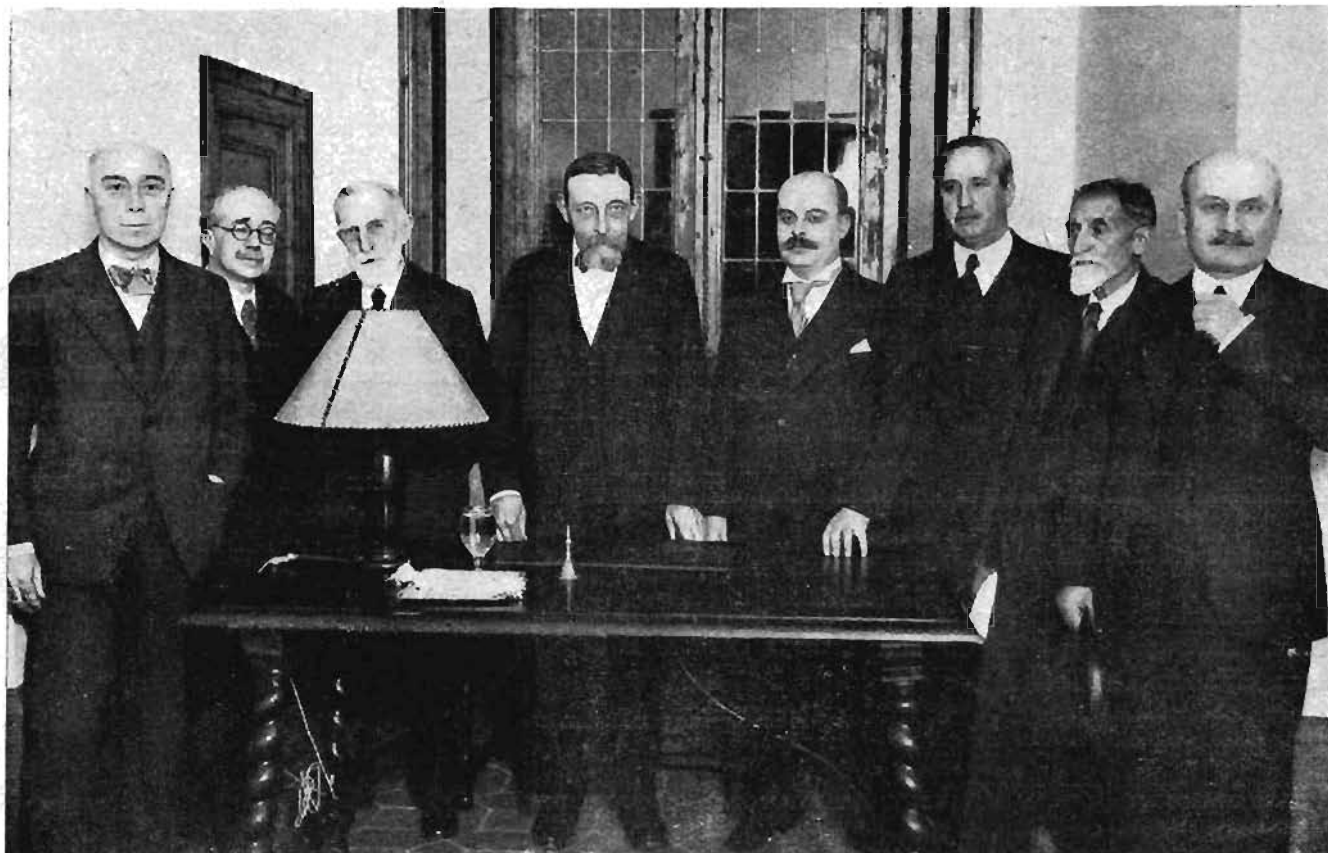
mereixen capítol a part. *N'est ce pas?* El primer nom dels amics de Tolosa apareix a les nostres llistes l'any 1919, i és el d'Abelous: el 1922 hi consta també el de Camil Soula. No són nous de la primera hora, però, d'aleshores ençà, quanta intimitat, quanta cordial afecció en les relacions! Si els amics són per a les ocasions, com diu l'adagi, i com i quantes vegades no s'ha escaigut als amics de Tolosa de provar-nos que la vella dita és pura expressió de la veritat? A les hores de goig i a les hores adverses, sempre els hem tingut al nostre costat. Tant a la investidura

d'August Pi a la Universitat de la ciutat del Garona, el 1922, o en projectar els «Arxins Occitans de Fisiologia», com en donar hospitalari acolliment als nostres homes l'any 1923 i sempre que ha calgut, i àdhuc en rebre com ell mereixia el Rei Herodes, l'any 1925, i com no s'han fet creditors els tolosans a la nostra gratitud? ¿Qui no recorda les visites d'ells a la nostra ciutat, la conferència de l'Abelous a la sala de la secció històrica de l'Institut, la lliçó de Soula als estudiants i als fisiòlegs, la

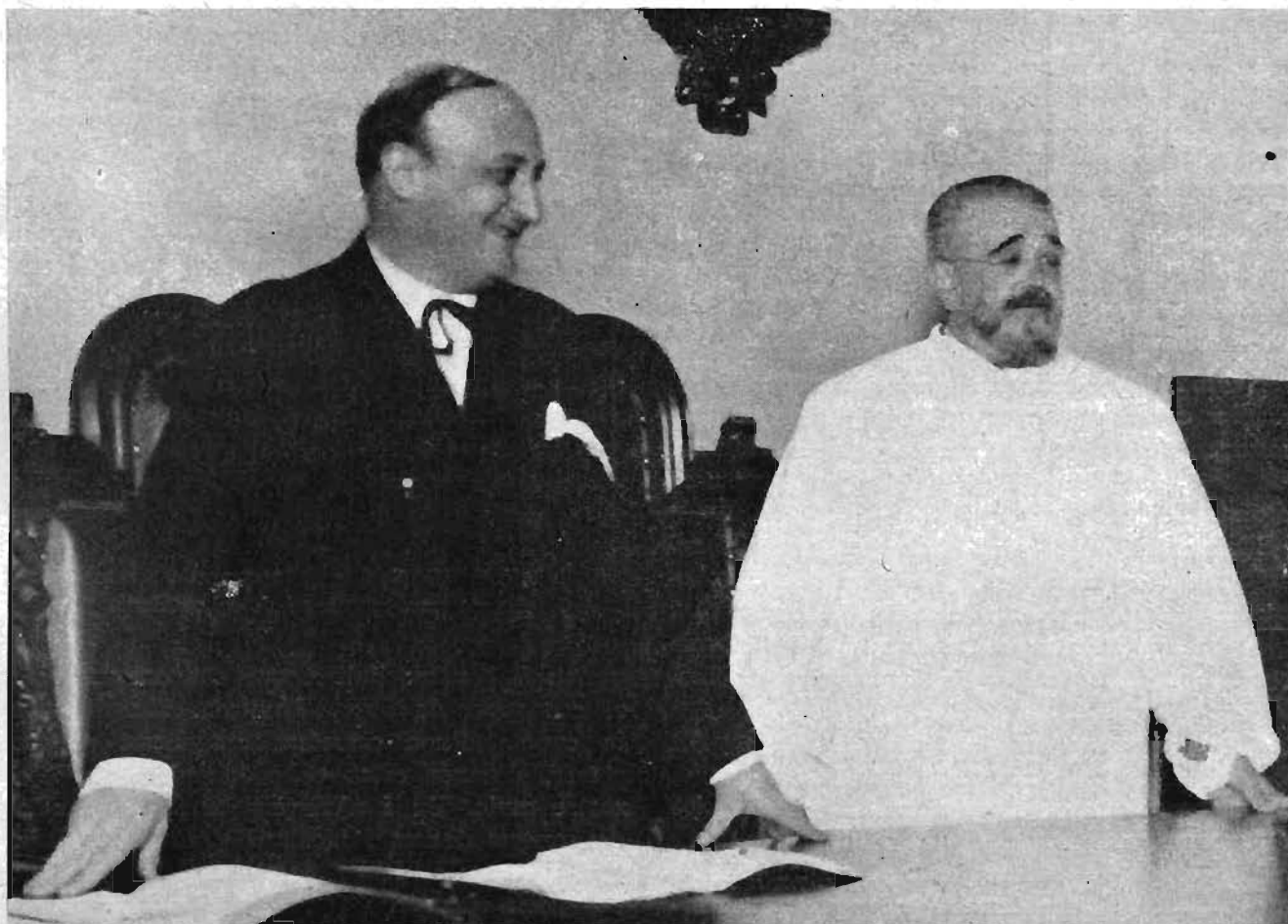
coincidència una nit a la vorera de l'Hotel Colom de Soula amb Bugnard que havien acompanyat Hill a la nostra ciutat, amb Meyerhof, Oclioa i nosaltres, que donava l'aire de Congrés internacional a les lliçons que es preparaven?

Just era, doncs, que Camil Soula parlés a la sessió jubilar de la nostra Societat de Biologia en nom dels amics d'enllà dels Pirineus: cap més no podia posar-li 'la càlida efusió, la sinceritat i l'abrandament que ell hi posà.

Una demostració d'Adolf Bickel, a l'Institut de Fisiologia

1a presidència de la sessió d'inauguració dels nous locals, a la Convalescència, 15 de maig de 1935.

Camil Soula i J. M. Bellido, a la conferència del primer a la Facultat de Medicina, any 1933

La conferència d'Abelous, al local de l'Institut d'Estudis Catalans, 1921

S'acosta la data de la nostra CLXXXIII sessió científica, que ha de coincidir amb la data jubilar: circuleu les lletres que els avions han de portar als amics llunyans, pregant-los d'associar-se a la nostra commemoració.

Les circumstàncies no permeten de dir el nostre goig.

Les respostes arriben a dotzenes: des del premi Nobel o el director del gran Institut, al modest farmaçutic de vileta o el metge de partit rural, que havien estat agregats nostres anys passats; dels llocs de socors de primera línia on els nostres joves col·laboradors i interns presten ara llurs serveis, a les cambres tranquil·les dels laboratoris de les terres no trasbalsades, tots i de pertot responen a les nostres missives de salutació i de convit.

La data de la nostra cent vuitanta-tresena reunió científica ha arribat. En aqueixa nostra sessió jubilar ens retrobem tots. També hi són els tolosans. Els corresponsals espanyols han vingut en gran nombre: Josep Puche parla en nom d'ells.

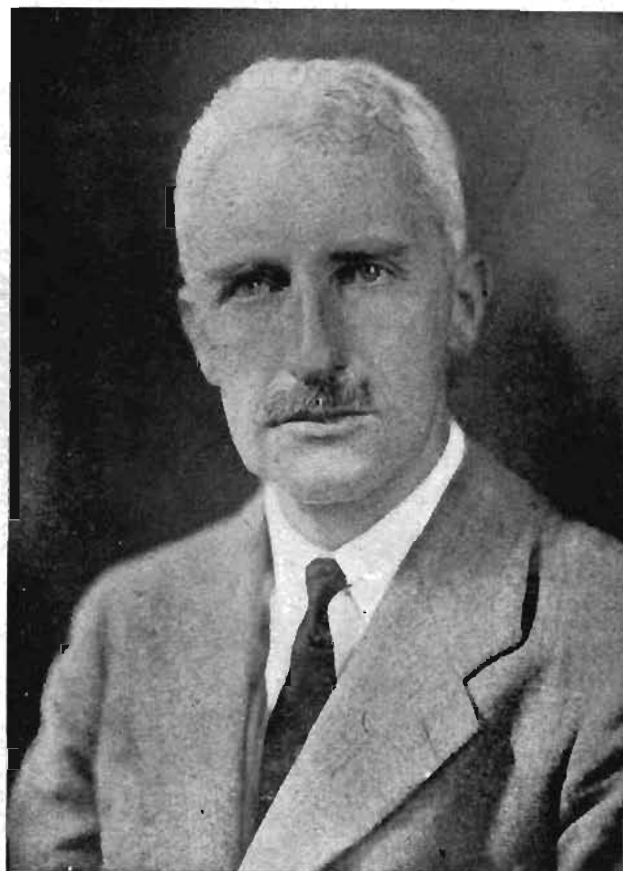
Planes enllà, ja haurà trobat el lector el reportatge d'aqueixa sessió històrica. Esquemàticament i tot, traspua l'alenada de solemnitat que ha tingut per a Catalunya i la ciència catalana la feta jubilar de la Societat de Biologia de Barcelona.

No caurem ara en la temptació de repetir la relació de fets, car aquesta tasca, d'una banda, ja és aconclerta, i, d'una altra, fuig de l'òrbita del nostre assaig.

Per cloure de manera justa el nostre treball, ens limitarem, simplement, a copsar dos moments del programa i oferir-los, d'una manera

especial, a l'atenció del lector. Vegeu-los:

Carles Pi i Sunyer, Conseller de Cultura del nostre Govern i en representació del President de Catalunya, ha presidit la part científica de la sessió, honor que hom devia a la Generalitat; i durant la primera part de l'acte, present Juan Negrín, President del Consell de Ministres, dos alts exemples eren oferts a la nostra consideració. Un el que veiem, el company que presideix i ha acceptat la feixuga responsabilitat de portar Espanya a la victòria, i guanyar alhora la

Archibald V. Hill, fisiòleg insigne, gentleman modèlic i amic excel·lent dels fisiòlegs catalans.

guerra i la pau: l'altre, que ens era recordat, el cos mort de Josep Muniesa, abandonat a la cuneta d'una carretera aragonesa, acusat, potser, d'haver estat el nostre deixeble i el nostre amic. Un i altre ens diuen com ultra els nostres deures i ideals d'homes de ciència, tenim deures i ideals, simplement d'home, que no podem defugir, i que si cal, devem avantposar als primers.